

# Jan Amos Komenský (28.3.1592 – 15.11.1670)

Letos v listopadu je to 350 let, co zemřel myslitel, pedagog a spisovatel, poslední biskup Jednoty bratrské Jan Amos Komenský, jehož život byl zásadně ovlivněn bitvou na Bílé hoře.

Během svého života si získal renomé především jako pedagog, resp. teoretik pedagogiky a autor mnoha spisů z tohoto oboru. Byl jediným tvůrcem originální, filosoficky ukotvené pedagogické soustavy v českých zemích, zabýval se všeobecnou teorií výchovy, didaktikou, vytvořil speciální metodiku výuky jazyků a sám sepisoval originální učebnice. Už za Komenského života si získaly mimořádnou oblibu jeho jazykové příručky Brána jazyků otevřená a Orbis sensualium pictus (Svět v obrazech). Komenský je považován za zakladatele moderní pedagogiky a vysloužil si přívlastek Učitel národů.

Dne 26. 4. 1616 byl v Žeravicích vysvěcen na kazatele a následně odešel do Fulneku, kde působil jako rektor tamější školy a jako kazatel Jednoty bratrské.

Po porážce stavovského povstání (1621) byl nucen opustit Fulnek a skrývat se na různých místech v Čechách a na Moravě, protože odmítal konvertovat ke katolictví. Po roce ukrývání (roku 1622) mu během morové epidemie zemřela žena a jeho dvě děti, které zůstaly ve Fulneku. Pod vlivem událostí psal filosofické spisy Truchlivý, Hlubina bezpečnosti a později Labyrint světa a ráj srdce.

Po vydání Obnoveného zřízení zemského, které prohlásilo katolické náboženství za jediné povolené vyznání v českých zemích, odešel v roce 1628 jako pobělohorský exulant do polského Lešna, které se stalo centrem bratrské víry. Zpočátku doufal, že se brzy vrátí zpět do vlasti, proto psal česky. Začal psát učebnice a připravoval plán na zlepšení organizace školství

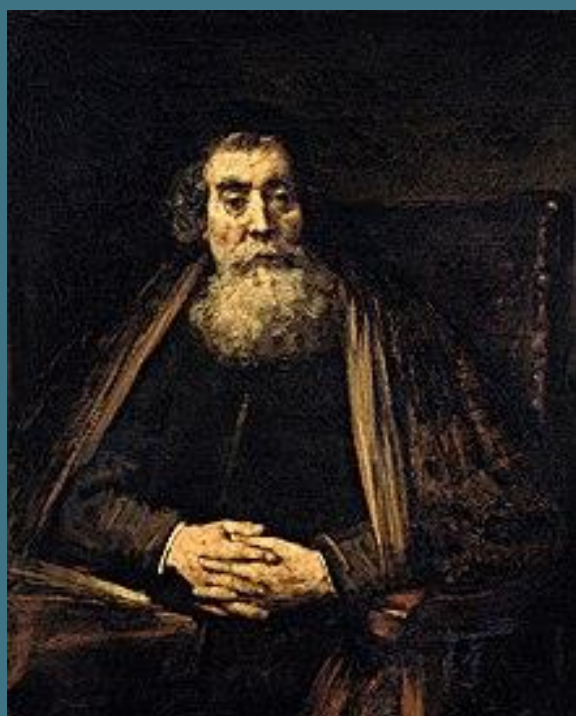
. V Lešně byl zvolen biskupem a písařem, brzy se stal i zástupcem rektora gymnázia, což vedlo k jeho zájmu o pedagogiku. V tomto období vznikla velká část jeho děl, především pak z oblasti pedagogiky jako např. Česká didaktika.

Roku 1642 odešel přes Amsterdam do Švédska, kam byl pozván, aby vedl reformu tamního školství a napsal pro ni učebnice.

V letech 1654–1656 opět pobýval v Lešně, kde pracoval na Pansofii, vydal Slovník české řeči a Slovník pansofických definic.

Konec svého života (14 let) strávil v holandském Amsterdamu v bytě na jedné z nejlepších ulic, kde se konečně mohl v klidu a pohodlí věnovat pracím všenápravným.

Zemřel po dlouhodobých zdravotních problémech, ve společnosti své ženy Jany, syna Daniela, přítele a lékaře Mikuláše Tulpa, 15. listopadu 1670. Byl pohřben v kostelíku v Naardenu.



Rembrandtův obraz Starý muž (1665),  
zřejmě zobrazující Jana Amose Komenského,  
galerie Uffizi ve Florencii



Komenský na obraze Václava Brožíka z roku 1891